

УДК 338.434
© 2013**Л.С. КРЮЧКО,**
кандидат економічних наук**ВДОСКОНАЛЕННЯ НАПРЯМІВ
УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ
ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВ**

Розглянуто сучасні напрями вдосконалення системи управління грошовими потоками підприємств України, виділено основні недоліки. Запропоновано теоретичні положення щодо оптимізації системи управління грошовими потоками як одного з елементів в оцінці фінансового стану підприємства.

Функціонування підприємства – це складний динамічний процес, що є результатом неперервного циклічного руху грошових коштів. Однією із проблем, що виникають перед підприємствами в сучасних умовах, є відновлення і збереження динаміки циклів операційної, інвестиційної і фінансової діяльності, що є запорукою необхідної ліквідної позиції підприємства і реалізації його попиту на кошти. Вирішення цієї проблеми неможливе без глибоких досліджень економічних механізмів, що визначають грошові потоки кожного окремого суб'єкта господарювання.

Загальна мета управління грошовими коштами – забезпечення збалансованості їх потоків, що надає можливість підтримувати достатній рівень платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Планування грошових потоків останнім часом набуває все більшої актуальності. Серед дослідників, які намагалися розв'язувати проблеми управління грошовими потоками, слід виділити праці І.А. Бланка, О.О. Орлова, М.Ю. Горохова, А.М. Поддєрьогіна, В.В. Бочарова, А.Д. Шеремета та ін. [4, 5, 8, 9]. Разом із тим, відзначимо, що методику управління грошовими потоками як самостійним фінансовим об'єктом розроблено ще недостатньо. Зокрема, відсутній комплексний інструментарій щодо їх оптимізації, який би зміг охопити всю сукупність грошових потоків підприємства, реально вплинути на поліпшення його фінансового стану.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування сутності управління грошовими потоками підприємства, визначення ролі системи управління грошовими потоками та напрямів поліпшення фінансового стану суб'єкта господарювання на базі узагальнення існуючих концепцій.

Згідно з П(С)БО № 4, грошові кошти – це готівка (валюта України та іноземна валюта у вигляді грошових коштів), кошти на рахунках у банках та депозити до запитання. У процесі кругообігу грошові кошти підприємства утворюють грошові потоки [1, 10]. Серед економістів існують різні тлумачення визначення терміна “грошовий потік”. Загалом грошовий потік, по-перше, це сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів у ході фінансово-господарської діяльності. По-друге, це вимірник здатності підприємства покривати свої витрати, погашати зобов'язання своїми ресурсами та ефективно розміщувати кошти для їхнього примноження [2]. З точки зору управління, грошові кошти – це мобільний актив, що швидко змінюється, тому планові показники навіть на невеликий період часу можуть зовсім не відповідати реальному стану справ [3].

Потреба у створенні ефективної системи управління грошовими потоками підприємства незаперечна, як і важливість усвідомлення необхідності розробки теоретичних аспектів її функціонування для апарату фінансового менеджменту підприємств. Як кожна сукупність взаємопов'язаних елементів, система управління грошовими потоками має свої об'єкт і суб'єкт. Якщо об'єктом управління в ній виступають грошові потоки підприємства, пов'язані здійсненням різноманітних господарських та фінансових операцій, то суб'єктом є фінансова служба, склад та чисельність якої залежать від розміру, організаційної структури підприємства, кількості операцій, напрямів та видів діяльності. Ефективна система управління грошовими потоками повинна охоплювати такі елементи: фінансовий, стратегічний

аналіз; контроль; планування та прогнозування [8].

Необхідно виділити такі напрями аналізу грошових потоків: оцінка ліквідності і платоспроможності в коротко- і довгостроковій перспективах; визначення різниці між кредиторською і поточною дебіторською заборгованістю; розрахунок чистого оборотного капіталу; оцінка раціональності управління грошовими коштами та формування грошового потоку; формування вихідної бази для прийняття управлінських рішень; прогнозний аналіз грошових потоків підприємства. Оцінка ефективності управління грошовими коштами на підприємстві стає вихідною інформацією для подальших управлінських рішень, а саме: для прогнозування майбутніх грошових потоків. Тож аналіз грошових потоків, що характеризує причини зміни ліквідності і фінансової стійкості підприємства, необхідно проводити в ході загального фінансового аналізу. Оперативна, повна і достовірна інформація про рух грошових коштів повинна сприяти підвищенню якості управлінських рішень, які безпосередньо в подальшому впливають на фінансовий стан підприємства. Тому необхідно розробити комплексну методику аналізу грошових потоків, яка б дозволила охопити максимальний обсяг бухгалтерської та аналітичної інформації [6].

Грошові кошти відіграють важливу роль для нормального існування підприємства, тому необхідно визначати стратегію й тактику управління їхнім формуванням і використанням. З метою ефективного управління грошовими потоками та фінансовою діяльністю підприємства в цілому доцільно вводити в практику розрахунок системи показників грошових потоків як вимірників фінансової стійкості, платіжної стабільності та нормальної платоспроможності [2].

Планування грошових потоків – важливий етап управління фінансовою діяльністю підприємств. Шляхом ефективного впровадження системи планування й прогнозування досягається раціональне використання

грошових потоків: операційна, інвестиційна та фінансова діяльність забезпечуються необхідними грошовими ресурсами [5]. До основних методів необхідно віднести такі: техніко-економічні розрахунки, економіко-статистичні, порівняння, балансовий метод, факторний аналіз [3]. Управління рухом грошових коштів стає одним із першочергових завдань, бо керівники підприємств щодня стикаються з прогнозуванням і управлінням грошовими потоками. Вони вирішують, як уберегти гроші від інфляції, як забезпечити нормальну поточну діяльність, підтримати репутацію підприємства як надійного фінансового партнера. Але при цьому потрібно уникати надлишкових грошей, бо їх можна використати для короткострокових укладень, що в подальшому приведе до отримання додаткового доходу.

Сучасна система принципів планування грошових потоків дозволяє підвищити точність прогнозів, спростити систему управління [9]. Головними серед них виступають:

1. Принцип обґрунтованості мінімально необхідного обсягу грошових коштів, який повинен бути в підприємства для забезпечення його платоспроможності.
2. Принцип пропорційності розподілу грошових коштів між складовими виробничого процесу.
3. Принцип гнучкості планування грошових коштів.
4. Принцип оцінювання ефективності використання грошових коштів.
5. Принцип адекватності часових інтервалів та способів планування.

З огляду на викладені принципи можна виділити такі види планування грошових потоків: довгострокове планування (від 1 до 5 років); середньострокове планування (до 1 року); (короткострокове планування – місяць, квартал). Актуальні питання розвитку фінансів, обліку і аудиту є важливим елементом комплексного плану розвитку підприємства, який має специфічні особливості організації планового процесу [3].

Висновки

З розглянутих аспектів управління грошовими потоками можна зробити висновок, що управління, як важлива складова планування – це дуже складна і трудомістка робота кожного керівника підприємства, бо йому щодня необхідно приймати безліч управлінських рішень щодо розподілу і використання грошових коштів, ефективно направляти грошові потоки. Із метою підвищення ефективності управління грошовими потоками вітчизняних підприємств є потреба залучати в практику розрахунок системи показників грошових потоків як мірників фінансової стійкості, платіжної стабільності та нормальної платоспроможності; досліджувати галузеві закономірності грошових потоків; визначати потоки в обліковій, у тому числі оперативній,

інформації для формування своєчасного та повного інформаційного забезпечення аналізу руху грошових коштів підприємств; удосконалити методику аналізу грошових потоків, ураховувати фактори руху коштів вітчизняних господарчих суб'єктів в умовах невизначеності та ризику [7].

Отже, інтегруючи оперативне, поточне і стратегічне планування грошових потоків в єдиний процес, можна досягти узгодженості руху грошових коштів із тактичними і стратегічними завданнями підприємства в часі і просторі. Такий підхід до концепції планування грошових потоків дозволить спрямувати діяльність підприємства на досягнення фінансової стійкості та платоспроможності.

Бібліографія

1. Андієць В.С. Дослідження основних сутнісних характеристик “грошових потоків підприємства” / В.С. Андієць // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 8. – С. 167–172.
2. Варавка В.В. Аналіз ділової активності як інструмент управління грошовими потоками підприємства / В.В. Варавка // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 2. – С. 184–192.
3. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: підручник / М.Д. Білик. – К. : КНЕУ. – 2007. – 588 с.
4. Біндасова Ю. Теоретичні аспекти формування системи управління грошовими потоками підприємства / Ю. Біндасова // Научно-технический сборник. – 2007. – № 77. – С. 388–394.
5. Бланк И.А. Управление денежными потоками / И.А. Бланк. – К. : Ника–Центр: Эльга–Н, 2002. – 736 с.
6. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью / И.А. Бланк. – К. : Ника–Центр: Эльга–Н, 2004. – 784 с.
7. Джонс Э. Деловые финансы / Э. Джонс; пер. с англ. – М. : Олимп–Бизнес, 1998. – 416 с.
8. Гоніна К. Теоретичні аспекти планування грошових потоків підприємства / К. Гоніна // Формування ринкових відносин в Україні. – 2004. – № 5. – С. 17–19.
9. Поддєрьогін А.М. Ефективність управління грошовими потоками підприємства / А.М. Поддєрьогін, Я.І. Немержицький // Фінанси України. – 2007. – № 11. – С. 119–128.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 “Звіт про рух грошових коштів” [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 31.03.99 №87. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

Рецензент – доктор економічних наук,
професор **І.І. Вініченко**